

MARIE-JEANNE COUTAGNE

Maurice Blondel in Univerza

Poklicanost laika

Smelost brez primere

V kulturnem središču novega sveta so bili modernizem, pozitivizem, scientizem, laičnost, z njimi pa načelo imanence ter avtonomije vsega človeškega delovanja, ki se odslej lahko opira le nase, saj izven sebe ničesar ne priznava! Od tod splošna zahteva po ločevanju tam, kjer katoliška inteligenca poziva k načelu združevanja. Biti moderen pomeni specializirati se za določeno stvar, ločevati. Nasprotje je diametralno.¹

Prizadevanja Mauricea Blondela so se umeščala v središče tega nasprotja in v tako rekoč »paradoksalen« položaj lahko umeščajo. Blondel je namreč zavračal vsakršno iskanje srednje poti ali popuščanje, ki bi »krščanskega duha« strmoglavno privedel do odrekanja samemu sebi. V tem je izvirnost Blondelove misli ter ključ za razumevanje njegovega odnosa z Univerzo. Iskal je novo pot, tako zelo novo, da je profesor Victor Brocard med zagovorom znamenite Blondelove teze »*L'Action*« (Dejanje, 1893) izjavil, da »univerza, odkar je univerza, takšne smelosti še ni videla«²!

*Marie-Jeanne Coutagne je poročena in mati treh otrok, profesorica filozofije na Katoliški univerzi v Lyonu. Je predsednica društva prijateljev M. Blondela in članica upravnega odbora fundacije Teilhard de Chardin (odgovorna za arhive). Od leta 1989 je v Franciji in na tujem organizirala številne simpozije, posvečene Blondelovi filozofiji. Njene zadnje delo ima naslov *Science et intelligence chez Newman et Blondel (v soavtorstvu z K. Beaumontom in P. de Cointetom, Parole et Silence, 2012)*. – Njen članek *Marice Blondel et l'Univeristé. La vocation d'un laïc, v: Revue catholique internationale Communio 38 (2013) 42–54* je prevedla Jasmina Rihar.*

Blondel je bil vzgojen v globoko katoliški in pobožni družini. Zelo zgodaj se je odločil razumeti duha, ki je preveval hkrati republiko in njeno univerzo ter raziskati posledice miselnega toka, ki mu je bil *a priori* tuj in celo sovražen ter ugotoviti, do kam ga bo ta njegova odločitev, od katere ni nikoli odstopil, pripeljala.

Ko se je Jacques Maritain razglašal za »antimodernista« ter predlagal geslo »razločevati, da bi združevali«, je Blondel na prehodu iz ene dobe v drugo začel delati na tem, da bi dinamiko modernosti same obrnil proti sebi in sicer v želji, da bi ostal zvest prvotnemu navdihu: ... »združevati, da bi razločevali«.

V našem prekratkem pregledu bomo skušali obravnavati tri točke:

- Najprej pri učitelju iz Aixa izluščiti temeljno izbiro Univerze kot kraja, kjer poteka intelektualni in duhovni boj.
- Nato analizirati počasno in mukotrpno pot, ki se je začela z zagovorom doktorata in je vodila od nerazumevanja s strani kolegov vse do njegovega resničnega priznanja.
- Nazadnje pokazati na vpliv in plodnost stališča, ki skuša znotraj univerze spodbujati t. i. celostno filozofijo.

Blondelov temeljni uvid in izbira

Maurice Blondel je izhajal iz precej premožne burgundske družine. Rodil se je leta 1861 kot četrti otrok Henrija Blondela, notarja iz Dijona. Znan je bil po svoji živahnosti in burnih reakcijah. V prostem času se je posvečal naravoslovju in se navduševal nad znanostjo. S svojim bratrancem Andréjem Blondelom (1863–1938), priznanim fizikom, je imel številno in zaupljivo korespondenco. Mladega Mauricea je družina po vzoru Leona XIII., ki je katoličane kasneje povabil k zavezništvu z Republiko, vpisala v javno srednjo šolo v Dijonu (1870–1879). Bil je odličen dijak in je študij nadaljeval na Fakulteti za pravo in književnost, kjer ga je zaznamovalo poučevanje Henrija Jolyja. Tu se je tudi prvič srečal z Leibnizovimi idejami. Nekatere njegovih tez so postale osrednja gonilna sila Blondelove filozofije.³

Od tega obdobja naprej si je želel »spoznati duševno stanje sovražnikov vere, da bi nanje mogel učinkoviteje vplivati«⁴. Kot odličen dijak se v nasprotju s pričakovanjem družine ni usmeril na politehnično visoko šolo, temveč na študij filozofije. Še kot študent prava na univerzi v Dijonu se je Blondel nenadoma odločil, da bo poskusil narediti sprejemni izpit za Ecole Normale Supérieure: » [...] v skromnem univerzitetnem okolju, v katerem sem živel, plašen, kot sem bil in zelo navezan na družino, rahlega zdravja, pretirano prestrašen pred vsem neznanim, se sam nikdar ne bi mogel domisliti česa podobnega. A skrivoma me je gnala misel, da (...) je ta šola (...) pot, po kateri moram, če hočem doseči svoj cilj, da bi se oborožil proti tistim, katerim sem želel pokazati resnico. Hotel sem čim bolj neposredno in globoko spoznati zašle duhove ali iskrene nevernike. Še kot najstnik sem namreč sanjal o tem, kako bi razblinil njihove predsodke s tem, da bi jim govoril v njihovem jeziku.«⁵ Ecole normale supérieure je dejansko predstavljala trdnjavo osvajalskega laicizma in v očeh katoličanov kot Univerza pomenila resnično past.

Še potem ko je bil sprejet, je Blondel okleval in se posvetoval z vrsto visokih cerkvenih dostojanstvenikov⁶ ter se nazadnje le odločil za študij na tej šoli (1881). Šolanje ni bilo lahko, treba je bilo trdo delati in disciplina je bila jeklena. Predvsem pa je bil Blondel pogosto žrtev šikaniranja in norčevanja. Kasneje je Frédéricu Lefèvru zaupal strupeno opazko, ki jo je dobil od enega od svojih kolegov: »Kako se ima lahko na videz inteligen ten fant še vedno za katoličana? Hvala za kompliment in za žogico, sem odvrnil: inteligen ten že, vendar se jaz trudim to biti v resnici, ne le na videz.«⁷

Blondel je ovire razumel kot potrditev svoje izbire in je na svoj način pričel z »apologijo laikov« (sic)⁸: »Kot laik mu dajem ali puščam njegov resnični smisel in razlog bivanja.«⁹ Pri tem so ga podpirali nekateri kolegi, s katerimi je ostal povezan vse življenje: André Pératé, Victor Delbos, Frédéric Rauh, Johannes Wehrle in drugi. V trenutkih negotovosti je imel nezanemarljivo vlogo p. Huvelin¹⁰. Vlogo p. Huvelina poznamo (1838–1910), ko je spremljal Charlesa de Foucaulda (pa tudi Littréja!). Pogosto pozabimo

omeniti, da je bil tudi on študent ENS ter nosilec več doktorskih nazivov: zgodovine, književnosti, grške slovnice in filozofije.) Kolegi in mladi profesorji so lahko prepoznali kakovost in izvirnost zadržanega študenta, ki se je zanimal tako za Aristotela ali Leibniza kot za ekonomijo, pravo ali družbena vprašanja. Pierre Duhem je znal izmenjati z njim svoja spoznavoslovna razmišljanja, Émile Boutroux ga je potrjeval v usmerjenosti in v tem, da je vprašanje svobode odločilnega pomena za upiranje modernemu duhu. Bil je njegov mentor pri doktoratu, potrpežljiv, zahteven, a vedno prijateljski.

Ob tem se moramo podrobneje ustaviti pri Léonu Ollé-Lapruneu (1839–1898), ki je bil Blondelov resnični učitelj, do neke mere pa tudi Bergsonov in Jaurèsov, čeprav je ta naziv odklanjal in se je raje imenoval »mentor«¹¹. Ollé-Laprune, ki so ga nekateri imeli za »največjega francoskega katoliškega laika po Ozanamu!«¹², je Blondela uvedel v pozorno branje velikih besedil (Aristotela, Malebranchea ...) in ga seznanil z idejami blaženega Newmana, s katerim je bil Laprune blizu. Na neki način je bil Ollé-Laprune Blondelov vzornik. Potrjeval ga je v odločitvah, iz njega je izvabljal občudovanje in strast, ki je bila od nekdanj izvir filozofskega napora¹³, hkrati pa spodbujal in razvijal kritično razmišljanje. Ollé-Laprune je tako pri sebi kot pri svojih študentih skušal »*nenehno poživljati zavest z znanostjo in znanost z verovanjem ...*« Blondel je še dodal: »*nehajmo se torej motiti o resničnem pomenu kritičnega uma ter o sami naravi nemira, brez katerega v resnici ne bi bilo filozofije. Imeti dober um ter ga dobro uporabljati na nobeni stopnji raziskovanja ne pomeni nehati videti. Še zdaleč ne. Nasprotno, pomeni videti, da je moč videti vedno več in živeti vse bolj. Pomeni z lučjo iskati luč.*«¹⁴ Na podlagi lika svojega »učitelja« je Blondel opredelil svojo dvojno zvestobo zahtevam Univerze in katoliške vere. Ollé-Lapruneova zasluga je prav v uvajanju polne, vitalne filozofije, ki se hrani iz stične in žariščne točke, ki je hkrati tudi stalnica: iz *njegove vere v Kristusa*, »*via, veritas et ens*«¹⁵.

Ollé-Laprune se je dobro zavedal slabosti filozofskega poučevanja na tedanji Univerzi. V dobi Napoleona III. so filozofijo umaknili s programov in jo nato sicer vrnil, vendar ji je po letu 1892 znova

grozil delni umik. Ollé-Laprunea so ti poskusi jezili in vztrajno je skušal spodbujati učenje filozofije po strogih metodah, pri čemer je dovolj prostora namenil »*historično-kritičnim vidikom*«¹⁶. Leta 1880 so Ollé-Laprunea suspendirali z ENS, ker je kot priča in prijatelj podpisal zapisnik o izgonu karmeličanov iz kraja Bagnères de Bigorre (16. 10. 1880)¹⁷. Ollé-Laprune se je zavedal, da se v ničemer ni izneveril svojemu uradniškemu in univerzitetnemu položaju. Kljub temu je izzval neizogibno reakcijo Julesa Ferryja, tedanjega ministra za javno šolstvo ter ministrskega predsednika. Jaurès se je lotil zbiranja podpisov izjave proti tistim, ki so Ollé-Laprunea po krivici in napačno obtoževali nestrpnosti¹⁸.

Prek Ollé-Laprunea je Blondel načrtno glavne poteze lastnih prizadevanj. Kljub temu je ohranil trezno glavo in si je kot univerzitetnik zastavil še višjo nalogo ter si iskreno dovolil izreči kritiko do Ollé-Laprunea in sicer, da je »bolj živel svoje mišljenje, kot mislil svoje življenje!«¹⁹ in da je zato njegova implicitna misel vedno prekašala njegovo eksplicitno filozofijo. Šibkost, v kateri je Blondel uvidel nevarnost poenostavljanja, je uporabil kot izgovor, da je svoje delo zasnoval v samem središču Univerze. V tem je videl »*smisel in dolžnost delovanja*«²⁰ ter težo svoje odgovornosti, ki je bila v tem, da bi teoretsko upravičil nujnost po preseganju nasprotja med svojo katoliško vero in stanjem, ki ga je vsiljevala laiška univerza. Želel je namreč v polnosti opravljati svoje delo filozofa in opozarjati na nerazumnost vsakršnega ločevanja, predvsem neke »ločene filozofije«. Logično je, da je Blondel svojo doktorsko disertacijo z naslovom *Action* posvetil Ollé-Lapruneu.

Mukoma do disertacije

Blondel je na svojih tezah delal dolga leta. Po zaključeni Ecole Normale Supérieure je učil na javnih gimnazijah v Chaumontu (1885), Montaubanu (1886) in na gimnaziji Mignet v Aix-en-Provence (1886–1889). Kratko obdobje je nadomeščal tudi na gimnaziji Stanislas v Parizu, kjer je spoznal Marca Sangnierja, ki ni

bil neposredno njegov dijak²¹. Ko je Blondel dobil študijski dopust za dokončanje doktorata, se je nastanil na družinskem posestvu v Saint-Seine-sur-Vingeanne, ki je bil njegova »premišljevalnica«, kjer je zaprt v samoto sobe s pogledom na mirno burgundsko podeželje, delal potrpežljivo in odločno, pri čemer je čutil, da se prenavlja in spoznava dokončno smer svoje misli in svojega življenja.

Zagovor je imel 7. junija 1893²². Latinska teza o Leibnizovem *Vinculum Substantiale* ni sprožila večje razprave²³. Francoska teza *Dejanje, poskus kritike življenja in praktične znanosti* pa je vnela znano razpravo z začetkom ob 15. uri, ki se je končala dobre štiri ure kasneje! Analiza naših dejanj kaže, da imajo neki smisel, vendar njihovo uresničenje ostaja tostran načrtovanega. Človek doživlja, da je v neskladju s seboj in svojo končnostjo. Blondel je skušal razumsko utemeljiti možnost religije in nadnaravnega, čeprav se človek zanjo svobodno odloča.

Kljub Boutrouxovi podpori je Blondel silovito trčil ob tiste, ki so se imeli za branilce pravic razuma in univerze, ki naj bi se odslej zagrizeno zavzemala za laiškost, ki je bila na pohodu. Kritizirali so tako smisel kot metodo. Žirija je v tezi odkrila apologetsko težnjo (v negativnem pomenu besede!) ter je – neuspešno – skušala dokazati tako imenovano *petitio principii*: »Ste morda,« mu je rekel Henri Marion, »besednik ali celo pobudnik kampanje proti pojmovanju filozofije in njene vloge, ki ga imamo v tej ustanovi?«²⁴ Zdelo se je, kot bi mu ne očitali toliko, da je tezo sklenil z Bogom (»Je«²⁵), temveč da je njegovo navzočnost predpostavil v samem izvoru premišljanja. Metoda imanence, kot jo je kmalu poimenoval Blondel, se jim je zdela nezanesljiva, zapletenost koncentričnih krogov Blondelove misli pa je metala udoben zastor na priznanje, ki so ga želeli zavreti. Kot zavzet bralec Aristotela je Blondel po eni strani le na osebni in izviren način ponovno uporabil metodo *redargutio elenchica*²⁶, na katero se je s potrebnimi pojasnili pozitivno skliceval celo sveti Tomaž Akvinski.²⁷

Ne da bi zmanjševal težo mišljenja, Blondel predpostavlja, da nas vsako dejanje popolnoma zavezuje skupaj z Bogom, ki hočeš nočeš ("velle, nolle") ustvarja delujoči in uresničujoči dinamizem. Bog

torej ni enostaven postulat, ki bi odpravil dvome in raziskovanje, nasprotno. Je na začetku vsake dejavnosti, tudi intelektualne, ter edina resničnost, ki našim dejanjem daje težo in učinkovitost. S tem ko predmet vsake misli (ter do neke mere tudi subjekt) postavlja na najvišjo točko, se Blondel v enem zamahu sklicuje na Avguština, Anzelma in celo Spinoza²⁸. V nasprotju z mnenjem nekaterih površnih bralcev je Blondel skušal preseči kantovstvo.

Žirija je kandidatu kljub vsemu soglasno podelila doktorski naziv. Zdelo se je, da je tekma dobljena, a to še zdaleč ni bilo res.

13. junija 1893 je Blondel pri Louisu Liardu zaprosil za mesto profesorja na višjem javnem zavodu. Prosili so ga, naj počaka, z izgovorom, da je njegov način razumevanja filozofskega in moralnega vprašanja »škodljiv za ugled metode in pojmovanja visokega šolstva, ki ga je moral zagotoviti njegov direktor«²⁹. Blondela je to globoko prizadelo. V svoj *Intimni dnevnik* je zapisal: »14. junij. Vrnitev v Saint-Seine po zagovoru 7. in ponižanju 13. Slava Bogu za vse, tako za poveličanje kot za preizkušnjo, ki tre srce. 15. junij. Samo zaradi tebe (= Boga) moram nadaljevati z delom. Vendar po kateri poti, kakšen je najbolj učinkovit način? Kako bi ti hotel, pokaži mi. Izročam vam vso svojo negotovost kot boleč poklon moje odvisnosti.«³⁰

Šele leta 1895 je s posredovanjem Raymonda Poincaréja, mladega ministra za javno šolstvo, dobil mesto profesorja sprva v Lillu, naslednje leto v Aix-en-Provence. Od tega trenutka je Blondel dobil mesto v univerzitetni družini, kjer je odslej naletel le na »ozire in izraze prisrčnosti«³¹. Kljub temu je njegova kariera napredovala s »ponižno počasnostjo«³² in mu po 46 letih službovanja ni omogočila doseči »najvišjega naziva v njegovi službi«³³.

Če pozorno pogledamo naslove predavanj, ki jih je Blondel imel na filozofski fakulteti v Aix-en-Provence, lahko ne glede na strokovno dovršenost obravnavanih predmetov opazimo izvirnost nekaterih predlogov. Leta 1896 je Blondel eden prvih v Franciji, ki uvede predavanje »estetika in vzgoja za občutljivost«³⁴. V študijskem letu 1910–1911 študente navduši za »izoblikovanje znanstvene snovi«. Leta 1913 po težavah zaradi akademskih nadzornih organov

doseže, da mu sprejmejo predmet na temo »*Tomizem in kartezi-janstvo*«³⁵, ki je odločilno vplivalo na njegovo nadaljnje delo ter je pomenilo opazno spremembo v njegovi misli.

Po prvi svetovni vojni se je poleg številnih predavanj o ontologiji, zaradi katerih je na program uvrstil *Contra Gentiles* Tomaža Akvinskega, ponovno posvetil svojemu doktoratu, ki ga doslej ni dovolil ponovno natisniti³⁶. Za naslov je predlagal: »Misel in akcija« (1917–1918). V letu 1919–1920 je vpeljal Newmana, potem javno predavanje o svetem Avguštinu (1921–1922) ter zadnja predavanja na temo »Kaj dolgujemo svetemu Tomažu« (1923–1924)³⁷. Dve leti pozneje je moral Blondel zaprositi za predčasno upokožitev zaradi poslabšanega vida.

Vpliv in plodnost

Mednarodni kongres ASPLF (Zveze francosko govorečih filozofskih društev), ki so ga priredili leta 1937 na Sorboni in ga posvetili tristoti obletnici Descartesovega *Govora o metodi*³⁸, je bil priložnost za uraden nastop. Maurice Blondel je bil navzoč, vendar mu oči niso dopuščale, da bi sam predaval, zato je njegovo predavanje prebral nekdo drug³⁹. Ob koncu predavanja je bila vsa dvorana na nogah in mu ploskala, kar je pomenilo soglasno priznanje s strani univerzitetnikov.

Slednje je rezultat dveh dogodkov.

Po eni strani se je zdelo, da je bil Blondel eden najprestižnejših članov Univerze, kar je onkraj njega osebno utiralo možnost plodnega sodelovanja med katoličani in Republiko.

Po drugi strani je Blondela potrjevalo v njegovih političnih odločitvah v prid demokracije. Blondel je nadaljeval svoje delo, a hkrati je neutrudno spodbijal teze Charlesa Maurrasa in Francoske akcije, ki so navduševale predvsem neotomiste. Že zelo zgodaj se je učitelj iz Aixa angažiral skupaj s socialno usmerjenimi katoličani, ki so bili blizu ustanoviteljem *Socialnih tednov*. Od leta 1904 je sprejel vlogo »mislne vodje« mladih sodelavcev, pri čemer se

nikdar ni izpostavljaj in je svoje kronike najpogosteje podpisoval s psevdonimom.⁴⁰ Neštete teološke polemike, ki jih je v katoliškem svetu sprožilo njegovo *Pismo o zahtevah sodobne misli na področju apologetike ter filozofske metode pri obravnavanju verskega vprašanja* (1896), nato pa *Zgodovina in dogma. Filozofske pomanjkljivosti moderne eksegeze* (1904) Blondelu niso nikdar⁴¹ preprečile, da bi filozofsko in politično upravičil in z dokazi podprl svoja zavzemanja in prepričanja.

V knjigi z enigmatičnim naslovom *Semaine Sociale de Bordeaux et le monophorisme* iz leta 1910, podpisano s Testis, je Blondel zagovarjal pravo demokracijo, ki naj bi slonela na združevanju lokalnih, regionalnih in nacionalnih pobud; ki bi v svoja prizadevanja vključevala katolištvo. Slednjega ne smemo zamenjati z okostenelo politično teorijo, temveč z živo moralno in akcijo.⁴² Ta se uresničuje v političnem in socialnem delovanju proti okorelemu političnemu boju, ki so ga maurrasovski skrajneži pripeljali do skrajne nepopustljivosti.⁴³ Z izrazom »pozunanjeni monoforizem« (enostranskost in izključnost) je Blondel kritiziral in obsojal izključujoče stališče, ki bi vodilo do nasprotnih absolutizmov.

Univerza ni mogla drugače, kot da je pozdravila vztrajne napore človeka, ki je na predvečer druge svetovne vojne znal jasnovidno pokazati na grožnjo zunaj in znotraj Republike, ki je takrat še niso imenovali »totalitarizmi«⁴⁴.

Pij XI. je imel obsodbo Maurrasovih idej in francoske akcije pripravljeno že leta 1914, a je stopila v veljavo leta 1926. Z njo je bilo marsikaj razjasnjeno, predvsem pa je na najvišji ravni podprla pobude filozofa iz Aixa. Resnica mu je pomenila dolžnost do bližnjega in nikdar pravice nad drugimi, saj je šlo za vpeljevanje Kristusovega živega ideala v politično delovanje, pri čemer pravičnost in ljubezen delujeta kot mogočen kvas, ki bo prekvasil celotno občestvo.

Nazadnje so Blondelovi naporji na socialnem in političnem področju pokazali, da ni več sam. Mladi učenci so širili njegova stališča in filozofsko iskanje v *Revue de la Nouvelle Journée* (1914), po letu 1924 pa v *Cahiers de la Nouvelle Journée*. Za to izdajo je

Blondel uredil več števil, eno na primer na temo « *Kaj je mistika?* » (1925), drugo na temo « *Vprašanje katoliške filozofije* » (1930) v času znane razprave, ki jo je odprl Émile Bréhier o možnosti krščanske filozofije. Posebna številka z naslovom « *Za celostni realizem* » je bila posvečena Blondelovi misli, uredil pa jo je Paul Archambault, ki se je ob strastnem zagovoru Blondelovih stališč rad spominjal Péguyjevih na to temo.

Številni Blondelovi študenti so razpravljali o njegovih idejah in jih širili. Tako na primer Auguste Valensin (ki je na njegovo sled usmeril Pierra Teilharda de Chardina) ali Henri Lefebvre, ki je sicer utiral svojo, dokaj različno in včasih nasprotno pot od Blondelove. Kljub vsemu se je do konca svojega Blondelu rad poklonil. Zanj je vedno ostal učitelj.⁴⁵

Okrog Blondela se je oblikovala celo tako imenovana »Aixovska šola«, ki je zbirala njegove najožje študente, Jacquesa Paliarda, Gastona Bergera, ki sta oba začela z *Société d'Études philosophiques du Sud Est* [Društvo za filozofske študije jugovzhodne regije] (1926), iz katerega je kasneje nastal ASPLF (1938)⁴⁶, še pred tem pa revija *Les Études philosophiques*⁴⁷ (1928). V Blondelov krog moramo všteti še A. Foresta, J. Chaix-Ruya, J. Vialatouxa in J. Lacroixa.

Vsi Blondelovi študentje so poudarjali dinamičnost njegove misli. Berger je o njej rekel, da to ni bila »*filozofija počitka, temveč filozofija delovanja*«⁴⁸. Blondel je tako ponovno odkril najvišjo idejo filozofije, njen absolutni cilj, skrb za dostojanstvo in resnost univerzitetnega raziskovanja, predvsem pa misel, ki je v sebi nosila duhovni naboj in je bila sposobna upoštevati »*meje same filozofije in ni verjela, da bi filozofija sama zmogla dobaviti vso svetlobo in moč, ki sta potrebni za življenje*«⁴⁹. Razumemo lahko, zakaj je Berger, ko je skušal izraziti, kakšen vtis je Blondel dajal pred drugimi, lahko napisal: »*Oklevam med mladostnostjo in velikodušnostjo!*«⁵⁰

Poleg tega sta Paliard in Berger, ki sta Blondela nasledila na Filozofski fakulteti v Aixu, dober odsev Blondelovega vpliva na francoski univerzi in sicer na dva načina: J. Paliard s svojo filozofijo bralca pripelje do globin duše in duhovnega življenja, katerega veličino in zahtevnost je Blondel tudi dokazoval. G. Berger je svoje

napore usmerjal v misel, ki je bila dejavnejša na področju kulture, pri čemer se je skliceval na Blondelovo univerzitetno dediščino »proti večni skušnjavi, da bi uspeh jemali za resnico in privolitev posameznikov za merilo vrednosti svojih dejanj«⁵¹. Vse je kazalo na to, da je Blondelu končno uspelo, da so v univerzitetnih krogih sprejeli njegovo filozofsko gibanje, ki ga je poimenoval »celostna filozofija«. Ta je bila izrazito krščanskega navdiha in se zato njena misel ni mogla »zaključiti« z lastno močjo in je v središču imanence puščala potreben prostor transcendenci, ki jo je edina zmožna dopolniti.

Nazadnje se je prek Bergerja uresničila tesna povezanost med prvimi fenomenološkimi analizami filozofa *Akcije* in analizami freiburškega filozofa E. Husserla. Blondel je namreč Bergera poslal k njemu študirat.⁵² Univerzitetna plodnost Blondelove misli je tako presegla celo meje francoske univerze in se navsezadnje izkazala za enako odločilno kot vpliv njegove misli na teologijo.⁵³

Delujoča filozofija

Za razliko od J. H. Newmana Maurice Blondel ni nikoli čutil potrebe, da bi napisal esej o »ideji univerze«. Rajše se je ukvarjal z vprašanji univerzalnih idej ter univerzalnosti oziroma katoličanstva (*kath'olon*). Že od svojega pisma iz leta 1896 je bil zadržan do filozofije, ki bi se imenovala krščanska, s čimer je prehiteval Brehierove opazke na to temo. Vse življenje je trdno zagovarjal filozofsko racionalnost in bil proti vsakemu neupravičenemu zagovorništvu, ki je šibilo in zaslužnjevalo razum. Hkrati se je trudil bojevati proti laicizmu, ki je želel določeno področje izvzeti iz filozofske obravnave.

Bil je privrženec odprte misli. Veliko je storil, da z univerze ne bi izključevali religioznih vprašanj in še posebno Razodetja, kadar je vsebovano v besedilih in se hrani iz izročila.

Blondel je zapustil bogato teološko dediščino, ki jo zaznamuje njemu ljuba zahteva, naj se ne omejuje le na določeno znanje ali

govorjenje, temveč naj vedno izhaja tudi iz konkretnih doživetij in duhovnega življenja, kot jih narekuje svobodna volja.

Za Blondela je bila filozofija vedno delujoča in gotovo je imel zato tolikšen vpliv na svoje učence, študente in prijatelje. Vprašanja, ki si jih je postavljala, še danes odmevajo v najsodobnejših premišljevanjih, med drugim seveda v aktualnih fenomenoloških premikih. Njegovo močno, čeprav posredno sled najdemo pri P. Ricoeurju ali J. L. Marionu. V tem smislu nam je Blondelova misel tudi danes blizu in je potrebna, čeprav se neposredno ne ujema z aktualnimi stališči. Še danes pa univerzo vabi k širši in bolj kompleksni razumskosti, ki se ne ustavlja le pri razsvetljenskih paradigmah, niti se ne uklanja relativizmu postmoderne nihilistične miselnosti. Vedno namreč ostaja tveganje, da bi imeli neko »ločeno« filozofijo, ki pa ne bi bila drugega kot udobno, vase zaprto stališče, nezvesto temeljnemu krščanskemu navdihu.

V tem smislu je Blondel veliko pred časom sprejel izziv pristne »*laične poklicanosti*«⁵⁴.

Opombe

¹ Glej Émile Poulat, »La pensée blondélienne dans le cadre de la crise moderniste«, v: *Une dramatique de la modernité*, Zbornik, Pariz, ed. Universitaires, 1990, str. 23.

² Glej Maurice Blondel: Zbrana dela (OC), 1. del, Pariz, PUF, 1995, str. 695–745.

³ Pojem »vinculum substantiale« je ena njegovih »matičnih celic«. Glej *Filozofski itinerarij*, (IP), Pariz, Aubier 1966, str. 30.

⁴ Glej »Mémoire à M. Bieil. Discernement d'une vocation philosophique« (MMB), Pariz, 1999, CERF, Parole et Silence, str. 77.

⁵ MMB, n. d., str. 79.

⁶ Na primer z Msgr. Perraudom, ki je bil takrat škof Autuna, sam nekdanji študent ENS, diplomiral 1847 in gotovo z gospodom Bieilom (Victor Bieil 1835–1898, direktor Saint Sulpicea).

⁷ Glej Maurice Blondel *Itinéraire philosophique* (IP), Pariz, Aubier-Montaigne, 1966, str. 21.

⁸ MMB, n. d., str. 91.

⁹ Prav tam.

¹⁰ Glej Maurice Blondel, *Carnets Intimes* (CI), 2. del, Pariz, Cerf, str. 24, 62 idr.

¹¹ Glej Maurice Blondel, Léonu Ollé-Laprune (LOL), Pariz, 1932, Bloud et Gay, str. 9, 108 idr.

¹² Glej *New Ireland Review*, junij 1899, str. 199.

¹³ LOL, n. d., str. 43.

¹⁴ Prav tam, str. 47–48.

¹⁵ *LOL*, n. d., str. 55.

¹⁶ *LOL*, n. d., str. 37.

¹⁷ 29. marca 1880 je Jules Ferry, minister za javno šolstvo sprejel dva odloka, po katerih so morali jezuiti v treh mesecih prenehati s poučevanjem. Takoj zatem je učiteljem vseh katoliških kongregacij dal enak rok, da svoje poučevanje uskladijo z zakonom ali z njim prenehajo. Ti ukrepi so bili odgovor na skrajnosti Fallouxovega zakona iz leta 1850, ki je verskim kongregacijam puščal popolno svobodo pri izobraževanju. Več tisoč kongregacij so brezobzirno izgnali. Nekatere proticerkvene občine so iz svojih bolnic spodile celo redovnice.

¹⁸ *LOL*, n. d. str. 131.

¹⁹ *LOL*, n. d. str. 99.

²⁰ *LOL*, n. d. str. 101.

²¹ Med njima naj bi se vnela živahna razprava zaradi gibanja, ki ga je Sangnier skušal ustanoviti ter glede imena Sillon (brazda), ki mu ga je hotel dati.

²² Glej *OC*, 1. zv., str. 691 sl.

²³ Prav tam, str. 749 sl.

²⁴ *IP*, n. d., str. 48–49.

²⁵ *L'Action* (1893) A 93, str. 492. Gre za znamenito zadnjo besedo Blondelove teze: ta zadnji del je prizadel predvsem racionaliste, ker je zaključil s filozofsko analizo religije na podlagi ideje o nadnaravnem.

²⁶ D. Lambert, M. Leclerc, *Au coeur des sciences. Une métaphysique rigoureuse*, Pariz, 1996, Beauchesne, str. 83 sl. ; glej tudi M. Leclerc *La destinée humaine. Pour un discernement philosophique*, Namur, 1993, Culture et Vérité, str. 88 sl.

²⁷ *Summa theologica*, 1 q 2 a 1 obj 3.

²⁸ Pri tem je mišljen Spinoza, kakor so ga brali ob koncu 19. stoletja, in pri njem predpostavljamo laiško obliko milosti in Boutrouxu ljubo idejo, da sami sebe lahko nehamo želeli le, če Bog dopusti, da se želi v nas ... glej *Bulletin des Amis de M. Blondel, Nouvelle serie*, št. 8, 1994, str. 10 ; na tej podlagi lahko razumemo povezanost mlade ekipe pri *Revue Métaphysique et de Morale*, X. Léon in predvsem L. Brunschvicg.

²⁹ Glej *CI*, n. d. 1. del, str. 487; glej *IP*, n. d., str. 49.

³⁰ *CI*, n. d., str. 487.

³¹ *IP*, n. d., str. 51.

³² Prav tam, str. 52.

³³ Prav tam.

³⁴ Glej *CI, op. cit.*, 2. del, str. 231 sl.

³⁵ Glej J. Hospied, »Thomisme et cartésianisme« v *Bulletin des Amis de M. Blondel, Nouvelle Série* (okr. *Bulletin ...*, št. 12–13, str. 18).

³⁶ Prva izdaja je pošla in krožile so natipkane skripte, prek katerih so se študenti in bogoslovci seznanili z njihovo vsebino.

³⁷ Glej *CI*, n. d., 2. del, str. 233–234.

³⁸ Glej *Bulletin ...*, št. 12–13, str. 18.

³⁹ *Aspects actuels du problème de la transcendance*, Pariz, 1937, Hermann et Cie, fasc. VIII, str. 10–17, Blondel ponovno spregovori o vprašanju »nadaravnega«.

⁴⁰ Svoje ime je med drugim skrival tudi pod ponižnim »Parvulus«!

⁴¹ Glej B. Saint-Sernin, *Blondel*, Pariz, Vrin, str. 33 sl.; str. 149 sl.

⁴² Treba je pojasniti, da Blondel nikdar ni spodbujal političnega aktivizma, ki bi se odmaknil od verskega izvora; tako je trajno vplival na Georgesa Guyauja in Charlesa Floryja, predsednika ACJF in njegovega zeta.

- ⁴³ Glej. J. Prevotat, *Être chrétien en France au XXe siècle de 1914 à nos jours*, Pariz, 1998, str. 29–65.
- ⁴⁴ Glej M. Blondel, *Lutte pour la civilisation et philosophie de la paix*, Pariz, 1939, Flammarion, ponatis 1947.
- ⁴⁵ Glej H. Lefebvre, *La Somme et le reste* (avtobiografija), 4. izd. Pariz. Anthropos, 2009.
- ⁴⁶ K temu so odločilno pripomogli tudi L. Brunschvicg, E. Brehier, A. Lalande in C. Serrus.
- ⁴⁷ Glej *Bulletin ...*, št. 12–13, str. 19 sl.; glej J.-M. Gabaude, *Un demi-siècle de philosophie en langue française*, Montréal, 1990, Monmmorency, str. 30 sl.
- ⁴⁸ *Bulletin des Amis de Maurice Blondel*, Nouvelle série, št. 12–13, n. d., str. 17.
- ⁴⁹ M. Blondel, »Note liminaire«, *Bulletin de la Société d'Études Philosophiques du Sud-Est*, december 1926, 1. zv. št. 1, str. 1–2.
- ⁵⁰ *Bulletin ...*, št. 12–13, str. 24.
- ⁵¹ Prav tam, str. 26.
- ⁵² S prijateljskim posredovanjem C. Serrusa in L. Brunschvicga.
- ⁵³ Na primer skozi osrednje delo H. de Lubaca.
- ⁵⁴ Glej P. Henrici, *Une vocation de laïc*, v: *Dramatique de la modernité*, n. d., str. 210 sl.